

Till Psykoterapistiftelsen

December 2016 erhöll vi, Maria Ericsson, Paul Johansson och Mona Wibrån Psykoterapistiftelsens resestipendium. Nedan följer en beskrivning av vår resa och vårt arbete.

Oktober 2016 reste vi till Shanghai för att besöka *AAFT 3RD Annual Conference – Asia Family Therapy in Transition* och för att träffa våra kommande samarbetspartners. Vi är tre kollegor som till vardags arbetar som familjeterapeuter inom socialtjänsten på Familjemottagningen i Majorna-Linné, Göteborg. Familjemottagningen i Majorna-Linné vänder sig till barn och ungdomar från 0-20 år och deras familjer i Majorna-Linné. Hit kan man vända sig om man har funderingar och frågor kring sitt barn och sitt föräldraskap. Vi erbjuder samtalsstöd både enskilt och i grupp, samt har telefonrådgivning alla vardagar under kontorstid. Familjer kommer till mottagningen eftersom de upplever att något inte fungerar med sitt barn. Det kan vara att barnet är ledset, aggressivt, trulig, skolvägrar, begynnande kriminalitet m.m. Vi som arbetar på mottagningen är leg psykoterapeuter med familjeinriktning (familjeterapeut), socionomer och socialpedagoger.

I september 2015 besökte Wai-Yung Lee Ph.D, SFFT:s familjeterapikonferens i Växjö. Hon presenterade sitt arbete med bakgrund av studien *"Capturing Children's Respons to parental Conflict and Making Use of It" (Family Process, Vol 49, No. 1, 2010)*. Hennes föreläsning väckte tankar och inspiration för oss på Familjemottagningen i Majorna-Linné. Kan vi på ett bättre sätt involvera barn i familjeterapi och göra deras röster hörda på ett annat sätt än så som vi traditionellt arbetar? Nyfikenheten gjorde att vi kontaktade Wai-Yung Lee och en dialog om hur vi skulle kunna utföra ett liknande arbete i Sverige påbörjades under våren 2016. Vi kontaktade även Göteborgs Universitet och professor Ingrid Höjer med förfrågan om medverkan i studien/arbetet och ett samarbete med henne fortlöper sedan dess . En förutsättning för att påbörja arbetet och studie i arbetssättet var att träffa Wai-Yung Lee och hon bjöd in till Familjeterapikonferens i Shanghai för ett första möte. Syftet med den tänkta studien i Sverige är att undersöka det gränssnitt mellan barns psykiska hälsa och föräldrarnas konfliktnivå och att skapa en process där informationen om hur barnet uppfattar föräldrarnas konflikt kan komma till terapeutisk användning. Vi vill också finna metoder för att föräldrarna skall kunna ändra sitt fokus – från sin egen konflikt till att se sitt barn och därmed

öka chanserna till förbättrat psykisk hälsa för barnen. Barnets symtom är i fokus då föräldrar söker hjälp hos oss och även inom andra organisationer så som BUP. Att arbeta familjeterapeutiskt inom dagens psykiatriskt orienterade samhälle präglas av svårigheter att förena det familjeterapeutiska arbetssättet med samhällets (och ofta föräldrarnas) krav på att tidigt i kontakten individualisera problemen. Vid en familjeterapeutisk kontakt är en av behandlarens första viktiga uppgifter att omformulera det individuella problemet till ett familje- eller relationsproblem där flera är inblandade. Det kan vara en krävande uppgift att arbeta med att finna en passande, individuell förklaringsmodell parallellt med att sätta in det individuella symtomet i ett interaktionistiskt sammanhang. Wai-Yung Lees arbete inkluderar hela familjen och involverar barn som en del av familjens ”tillfrisknande”. I hennes studie mätte man fysiologiska förändringar hos barnet med ett biofeedback program. Resultaten av de fysiologiska mätningarna, det vill säga barnets känslomässiga reaktion, blev ett kliniskt verktyg att aktivera barnets förmåga att göra sin röst hörd på ett för familjen konstruktivt sätt. Vi uppfattar en trend av individualiserande av problem i familjen och med barn. Föräldrar är ängsliga över att göra fel samtidigt som att bekymmer i familjen gärna individualiseras. Genom att skapa ett mer familjeägt problem ökar chanserna för att känslor av skuld och skam kan minska, hos alla familjemedlemmar. I familjer där föräldrar bråkar mycket eller är starkt oense kan barnets röst vara ett led till ett gemensamt familjeägt bekymmer och lösning, också för barnet själv. Vi bestämde oss för att besöka konferensen i Shanghai och påbörja samarbetet.

Konferensens namn var : *AAFT 3RD Annual Conference – Asia Family Therapy in Transition*. Trots att namnet indikerar att det är konferensens tredje år så var årets tillställning något av en premiär. De två tidigare konferenserna har endast haft ett fåtal deltagare och det har varit en uppstartsperiod. AAFT är en religiöst och politiskt obunden icke vinstdrivande organisation som strävar efter att skapa en tvärprofessionell plattform för systemiskt och familjeterapeutiskt arbetssätt. Denna första stora konferens med internationellt inbjudna gäster hade ett ambitiöst och späckat program.

Våra generella reflektioner kring systemiskt och familjeterapeutisk arbetssätt i Asien efter att deltagit i flera seminarier:

Flera av seminarierna behandlade teman kring hur familjesystemen i Asien är i förändring. Hur öst möter väst och hur en kultur av ”gruppfokus” går mot ”individfokus”. Det som utmärker familjesystemen i Asien och främst Kina är fokuset på familjen som grupp, och

däriigenom ett icke fokus på individerna i gruppen. Familjemedlemmar och gruppen är identiska varför det finns oklara gränser. Exempel på detta är att man sällan använder individernas namn när man pratar om någon. Istället säger man ”detta är dottern till X” eller ”detta är mannen till X” eller ”presidenten av USA” osv. Gränserna är oklara mellan par och över generationer.

Andra seminarier behandlade relationerna inom familjesystemen. Viktiga relationer är: pappa – dotter, farmor – son. Parrelationen är inte så tät och sammanbindande. Barnen är alltid lika nära. Den individuella identiteten ligger i gruppen/familjen. Flertalet av de seminarier vi kunde välja mellan behandlade teman som berör relationerna mellan kvinnor i familjesystemet. Vi uppfattar det som att Asien står med fötter i två tider, unga människor av idag har dels sin identitet djupt rotad i gruppen/familjen. Samtidigt som att samhället allt mer influeras och formas av ett individualistiskt levnadssätt.

Samhället i Kina är starkt influerat av Konfucianism som är en av Kinas tre klassiska religioner eller filosofier. Konfucianismen är i högsta grad en statsideologi, och starkt hierarkisk (till skillnad från taoismen och buddhismen). Konfucianismen lägger framförallt stor vikt vid de traditionella kinesiska sederna, som anses viktiga för ett gott samhälle, en god moral, ett gott liv och god mat.

En av de viktigaste idéerna i konfucianismen är den om **de fem banden**. Dessa är de olika typer av relationer eller förhållanden som anses finnas i och vara av grundläggande vikt för ett fungerande samhälle, förhållanden som står mellan över- och underordnade:

- Furste och undersåte
- Man och kvinna
- Föräldrar och barn
- Äldre bror och yngre bror
- Äldre vän och yngre vän

Konfucianismen föreskriver levnadsregler för vart och ett av de fem banden; fursten skall vara god mot undersåtarna, vilka skall visa sin lojalitet mot fursten. Mannen skall visa kärlek mot hustrun, som skall visa lydnad till mannen. Fadern skall visa kärlek mot sonen, som skall visa vördnad mot fadern. Den äldre brodern skall visa välvilja mot den yngre brodern, som skall visa respekt mot den äldre brodern. Den äldre vännen skall visa trofast hänsyn mot den yngre

vänner, som skall vara trofast och visa aktning för den äldre vänner. Denna ideologi återspeglar och har också i viss grad medverkat till att bevara Kina som ett hierarkiskt och inte minst patriarkalt samhälle.

Som synes handlar det i stor utsträckning om att båda parterna på sitt sätt skall bete sig väl mot varandra och konfucianismen går väldigt mycket efter balans i alla delar av livet och i samhället. Kungen skall vara snäll mot folket, sträng men inte grym. Är han grym kommer inte folket att följa honom och om han är för svag kommer det att bli uppror. I konfucianismens idealland skall alla veta sin samhällsplats. Under de olika seminarierna på konferensen behandlas frågor om hur konfucianismen står i kontrast till samhället och individen. Hur traditionen påbjuder oflexibilitet, en stark press på att prestera och att följa hierarkin. Då människorna följer den alltmer individualistiska utvecklingen i samhället skapar det krockar och problematik. I Kina, liksom i övriga Asien (och i Sverige) är skolfrånvaroproblematik ett växande fenomen.

Bland de internationellt inbjudna föredragshållarna återfann vi en vän och kollega Gun Drott Englén som höll i seminariet med namnet: *"Family Therapy and Integrative Treatment for Acting-out Children and their families"*. Vi lyssnade också till Nora Bateson och hennes *"Symmathesy Interaction in Contexts of Mutual Learning"*.

Vi höll också i ett seminarium med titeln: *"Family therapy in social services and the community"*.

Majoriteten av seminarierna hölls på kinesiska vilket klart begränsade vår möjlighet att välja. Genom att studera programmet och titlarna på de seminarier vi inte kunde delta i förstår vi att de bland annat handlade om metod, om familjeterapi med psykodrama framförallt med inspiration av Virginia Satir.

Konferensen avslutades med en presentation av Takeshi Tamura från Japan som knöt ihop konferensens innehåll genom sin egen livsberättelse. Hur han som ung student utbildat sig i Europa och USA. Hur han haft svårt att anamma kulturen i sina utbildningsländer till en början och hur stor nytta han har haft av att komma tillbaka till sitt hemland, Japan. Han pratar kring att de flesta familjeterapeutiska och psykologiska teorier grundar sig i Västerländsk kultur och poängterar kulturens betydelse för det familjeterapeutiska arbetet.

Konferensen avslutas med ett beslut: *AAFT Annual Conference* kommer att hållas varje år. Nästa år, 2017 är Japan värdland.

Vi har under konferensen knutit för oss ovärderliga kontakter. Dagarna i Shanghai inbjöd också till dialog och erfarenhetsutbyte med hela teamet kring Wai-Yung Lee och vårt samarbete har fördjupats. Vi har kommit en bit på vägen i arbetet med vår studie.

Vi vill tacka för att ni bidragit till att förverkliga denna resa!

Maria Ericsson, Paul Johansson och Mona Wibrån